C/2025/769

11.2.2025

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse

Vandpolitik: større indflydelse til unge, kvinder, indfødte folk og lokalsamfund

(initiativudtalelse)

(C/2025/769)

Ordfører: **Milena ANGELOVA**

Medordfører: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Rådgivere	Ioannis N. GRIGORIADIS (for medordføreren) Tellervo KYLÄ-HARAKKA-RUONALA (for ordføreren)
Plenarforsamlingens beslutning	18.1.2024
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 52, stk. 2
Kompetence	Sektionen for Eksterne Forbindelser
Vedtaget i sektionen	12.11.2024
Vedtaget på plenarforsamlingen	4.12.2024
Plenarforsamling nr.	592
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	189/2/6

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Som opfølgning på EØSU's udtalelse om et blåt diplomati ([1]) stilles der i dette dokument skarpt på unge, kvinder, indfødte folk og lokalsamfund (herunder migranter og personer med handicap), da disse befolkningsgrupper er nogle af de mest sårbare over for vandstress. De har et stort uudnyttet potentiale til at bidrage til en bæredygtig vandforvaltning samt til at bruge vand som et instrument til opnåelse af fred og stabilitet og dermed fremme et blåt diplomati.

1.2. I tråd med opfordringen til at skabe et globalt Europa, hvor vi udnytter styrken ved vores partnerskaber ([2]), tilskynder EØSU, som glæder sig over udnævnelsen af en EU-kommissær med ansvar for miljø, vandresiliens og en konkurrencedygtig cirkulær økonomi, EU til at være behørigt opmærksom på disse grupper i sine eksterne forbindelser og i sit internationale samarbejde og foreslår et ***program for fyrtårnspartnerskaber til at se på, hvordan det kan indarbejdes at give disse grupper større indflydelse***, som beskrevet nærmere i punkt 4.4 nedenfor.

1.3. Større indflydelse omfatter vigtige elementer såsom adgang til rent vand, uddannelse, beskæftigelse og deltagelse i udformningen af politikker. Bedre adgang til vand-, sanitets- og hygiejnetjenester (WASH) er afgørende, da dette frigør tid til uddannelse og erhvervsuddannelse, åbner flere forskellige beskæftigelsesmuligheder og forbedrer evnen til at bidrage til vandforvaltning og -politikker. Nye teknologier kombineret med (respektfuld anvendelse af) indfødte folks viden samt tilstrækkelig målrettet finansiering er en forudsætning for øget indflydelse, mens internationale konventioner vedrørende menneskerettigheder, arbejdskraft, bekæmpelse af korruption samt miljø udgør den retlige ramme herfor. Oplysningskampagner om vandspørgsmål fremmer også større indflydelse.

([1]) EUT C, C/2023/862, 8.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/862/oj.
([2]) Ursula von der Leyens politiske retningslinjer, juli 2024.

1.4. Styrkelse af unges indflydelse kræver positive fremtidsudsigter med hensyn til uddannelse og beskæftigelse, lige fra grunduddannelse til erhvervsuddannelse og videregående uddannelse. Ud over kompetencer på vandområdet bør unge have generelle medborgerskabs- og iværksætterkompetencer, så de kan bidrage til vandforvaltningen, beskæftigelsen og udformningen af politikker, som nutidens drivkræfter for forandring og som fremtidens beslutningstagere ([3]). I visse samfund, bl.a. i mange oprindelige samfund, betror man unge ledende stillinger i lokalsamfundet, og vi kan lære af erfaringerne fra disse samfund.

1.5. Ordentlige WASH-faciliteter er afgørende for at styrke kvinders indflydelse og status, eftersom kvinder og unge piger i de fleste områder med stor vandstress selv pålægges byrden med at finde løsninger på bekostning af deres uddannelse, beskæftigelsesmuligheder og personlige udvikling. Fuld ligestilling mellem kønnene inden for uddannelse, beskæftigelse, lederskab og iværksætteri er en anden afgørende faktor. Der skal lægges behørig vægt på anstændige arbejdsvilkår, herunder forebyggelse af forskelsbehandling og chikane. For at muliggøre iværksætteri blandt kvinder er det nødvendigt at give lige adgang til infrastruktur, jord og finansiering og at skabe korruptionsfrie forretningsbetingelser. Kvinder bør også tilskyndes til og støttes i at indtage ledende stillinger inden for politik og i erhvervslivet og i alle organisationer, der bidrager til vandforvaltning og et blåt diplomati.

1.6. Sideløbende med en mere proaktiv og systematisk inddragelse af indfødte folk i internationale samarbejdsprocesser er der behov for konkrete platforme for at skabe en meningsfuld dialog mellem indfødte folk og nationale eller lokale myndigheder. Lokalsamfundene skal have adgang til infrastruktur, information og uddannelse, mens civilsamfundsorganisationerne på lokalt plan bør inddrages i de lokale politiske beslutningsprocesser for at styrke de oprindelige folks deltagelse og indflydelse ([4]).

1.7. Blå og digitale teknologier er afgørende for at forbedre vandforvaltningen og adgangen til rent vand og sanitet. På grund af den afgørende betydning af – og forbindelsen mellem – vand- og energisystemer og digitale systemer er det nødvendigt at udvikle infrastrukturen i sin helhed. Beskyttelse af kilder, bevarelse af vådområder ([5]), forebyggelse af og kontrol med forurening og bioforurening er afgørende for en bæredygtig vandforvaltning. Mange grupper af indfødte folk efterlever fortsat stærke etiske principper for vandforvaltning, og deres indsats er afgørende for at imødegå de voksende udfordringer på vandområdet.

1.8. Meningsfulde partnerskaber og finansiering er altafgørende for udviklingen af infrastruktur, uddannelse og generel kapacitetsopbygning. Både EU-midler og nationale donorprogrammer spiller i den forbindelse en central rolle, ligesom det er væsentligt med koordinering for at skabe synergier og udnytte de tildelte ressourcer bedst muligt. Det er vigtigt at udveksle god praksis og skabe incitamenter til, at donorprogrammer forbliver i vandsektoren og omfatter floder, søer og andre vådområders økosystemer, da disse udgør kritiske vandressourcer. Det er også nødvendigt at kortlægge og overvåge anvendelsen af midler og sikre, at finansieringen er effektiv og styrker sårbare gruppers indflydelse.

2. **Generel baggrund og anvendelsesområde**

2.1. Denne initiativudtalelse er en opfølgning på EØSU's udtalelse om et blåt diplomati ([6]) og bygger på et sådant diplomatis centrale rolle i EØSU's initiativ, hvori EU opfordres til at fokusere på vand som en stadig mere knap ressource af kritisk betydning for verdens fremtid samt arbejde for en blå pagt for at øge vandsikkerheden, modstandsdygtigheden og bæredygtigheden både i EU og på verdensplan ([7]).

([3]) F.eks. det europæiske borgerinitiativ med henblik på et vandintelligent og -resilient Europa: http://citizens-initiative.europa.eu/initiatives/details/2024/000010_da.
([4]) UWASNET i Uganda er et godt eksempel herpå, https://uwasnet.org/.
([5]) Konventionen om vådområder, der blev oprettet i 1971 og tiltrådt af 172 lande fra hele verden, er også med til at styrke sårbare grupper: https://www.ramsar.org/news/empowering-women-restoring-wetlands-go-hand-hand.
([6]) EUT C, C/2023/862, 8.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/862/oj.
([7]) EUT C, C/2024/878, 6.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/878/oj.

2.2. Vand er altafgørende for menneskers liv og værdighed, og FN anerkender adgangen til vand og sanitet som en grundlæggende menneskeret. Beskyttelse af floder, søer, vådområder og grundvandsmagasiner ([8]) og sikring af tilstrækkelige, tilgængelige og økonomisk overkommelige WASH-tjenester er yderst vigtige for folkesundheden og den menneskelige udvikling. Den globale vandstress og de hermed forbundne problemer og risici vokser imidlertid på grund af en ikkebæredygtig forvaltning af vandressourcerne, klimakrisen og en hastigt voksende befolkning som følge af høje fødselstal eller migration fra andre lande. I lyset af denne udvikling er vand blevet et vigtigt strategisk aktiv.

2.3. Vandpolitik kan ikke betragtes isoleret, da vand er en iboende del af fødevare-, energi- og industriproduktionen og hænger sammen med sundhed, klima, biodiversitet og andre miljøspørgsmål. Den har desuden fremtrædende kønsmæssige, tværgenerationelle og interkulturelle aspekter. Vand er livsvigtigt: Uden det findes der ikke noget liv. Det er et uundværligt element i alle verdensmålene for bæredygtig udvikling i FN's 2030-dagsorden. Vandpolitik bør derfor ikke blot betragtes som et selvstændigt politikområde, men også som en horisontal dimension, der skal integreres i alle politikker, som krævet i princip 1 i EØSU's erklæring om en blå EU-pagt ([9]). Vi er alle nødt til at tage dette problem alvorligt, før vand bliver en sjælden ressource.

2.4. Unge, kvinder, indfødte folk og lokalsamfund (herunder migranter og personer med handicap) er blandt de mest sårbare og er ofte dem, der lider mest i områder med høj vandstress. Disse grupper skal derfor have større opmærksomhed i forbindelse med nye vandstrategier og -politikker samt internationalt samarbejde for at sikre en passende, tilgængelig og økonomisk overkommelig forsyning af rent vand og WASH-tjenester, en bæredygtig vandforvaltning, et sundt levemiljø og deraf følgende social udvikling for alle. De har et stort uudnyttet potentiale til at bidrage til en bæredygtig vandforvaltning og til forebyggelse og løsning af vandrelaterede konflikter ved at trække på deres erfaringer, praksis og tilgange til arealforvaltning. De kan fungere som centrale aktører og repræsentanter og bør anerkendes på både beslutningstagningsniveau og operationelt plan.

2.5. Selv om der findes betydelige områder med høj vandstress inden for EU's grænser, kræver den brede og alvorlige karakter af global vandstress og de dermed forbundne spændinger og konflikter globale perspektiver, tiltag og løsninger, der gennemføres inden for rammerne af internationalt samarbejde. Dette er særlig vigtigt i forbindelse med grænseoverskridende vandområder og fælles vandressourcer, så vand kan blive et fredsinstrument snarere end en anledning til konflikt.

2.6. Vandrelaterede problemer i tredjelande påvirker – enten direkte eller indirekte – EU i væsentlig grad og udgør et stærkt incitament til et aktivt blåt diplomati gennem EU's eksterne forbindelser, herunder internationale partnerskaber og det multilaterale samarbejde inden for FN-systemet (f.eks. FAO, WHO, UNESCO, ILO, UNIDO og UNDP).

2.7. Der er behov for en særlig indsats for at afhjælpe den alvorlige vandknaphed i store dele af Afrika syd for Sahara, ikke blot fordi der er tale om en alarmerende situation, der på skræmmende vis afspejler de globale udfordringer, men også fordi EU før eller senere vil stå over for de samme problemer, som Afrika nu oplever. Således vil vandknaphed og de dermed forbundne konflikter sandsynligvis generere massive migrationsstrømme fra Afrika til EU, mens kraftige migrationsstrømme også kan påvirke eksisterende områder med vandstress i Afrika, Mellemøsten og Nordafrika (MENA) og dermed øge presset der. Dette understreger kompleksiteten af klima- og vandrelateret migration, som EU er nødt til at håndtere rettidigt og proaktivt.

2.8. EØSU understreger, at vandudfordringerne er omfattende, forskelligartede og komplekse. Også tørke er et voksende problem for flere regioner, herunder Mellemøsten, Centralasien og Latinamerika. Samtidig skaber den øgede uregelmæssighed i nedbøren yderligere udfordringer, og mange lande i Europa, Afrika, Asien og Latinamerika samt visse østater er udsat for hyppige oversvømmelser af et omfang, der forandrer folks liv. Det er et væsentligt offentligt ansvar at sikre de berørte parter tidlig varsling og hurtigt beredskab, ved at man gør bedst mulig brug af de nye teknologier til at redde liv og hjælpe udsatte lokalsamfund med at overleve.

([8]) Konventionen om vådområder er en mellemstatslig traktat, der udstikker rammerne for bevarelse og fornuftig udnyttelse af alle vådområder og deres ressourcer. Udtrykket »vådområder« omfatter her floder, søer, tørvemoser, damme, marskområder og alle kystnære vådområder. Se https://www.ramsar.org/.

([9]) https://www.eesc.europa.eu/da/initiatives/eu-blue-deal.

2.9. Den forringede vandkvalitet er et stadig vigtigere problem, da det bringer lokalsamfundenes levebrød i mange områder i fare. Grænseoverskridende vandområder, floder, søer og grundvandsmagasiner transporterer ofte forurenende stoffer fra et land til et andet eller fra en region til en anden, delvis også grundet manglende viden og infrastruktur, hvilket ikke kun påvirker mange menneskers levevilkår, men også skaber spændinger landene imellem.

3. **Anerkendelse af behovene og potentialet hos unge, kvinder, indfødte folk og lokalsamfund (herunder migranter og personer med handicap)**

3.1. *Cetrale elementer og katalysatorer for øget indflydelse*

3.1.1. De midler, man kan benytte til at beskytte sårbare grupper, forbedre deres levevilkår i områder med vandstress og give dem større mulighed for at agere og øve indflydelse, er de samme for alle grupper. De vigtigste elementer er adgang til rent vand og sanitet, bevidstgørelse, uddannelse med henblik på at få flere personer ud på arbejdsmarkedet og i beskæftigelse samt sikre rum for vidensudveksling og deltagelse i politikudformning, som alle muliggøres og understøttes af nye teknologier, tilstrækkelig finansiering og passende regler.

3.1.2. Ordentlig adgang til WASH-tjenester giver flere muligheder for et bedre liv ved at forebygge dårlig hygiejne og forurening af vandkilder samt forbedre adgangen til rent drikkevand. Dette gælder især kvinder og unge piger, da det traditionen tro og som følge af sociale normer som regel er dem, der skal håndtere vandrelaterede problemer. I mange områder med vandstress arbejder en stor del af kvinderne og de unge desuden inden for landbruget i områder, der lider under vandknaphed.

3.1.3. Uddannelse og udvikling af færdigheder er andre væsentlige faktorer til øget indflydelse. Ordentlig adgang til vand frigør tid til uddannelse, som for sin del gør folk bedre i stand til at bidrage til en bæredygtig vandforvaltning og et bæredygtigt lederskab inden for vand og skaber mere forskelligartede muligheder for beskæftigelse. Der skal være en bred vifte af uddannelsesmuligheder til rådighed for at imødekomme behovet for vandrelaterede færdigheder, lige fra grundlæggende færdigheder til faglige kompetencer på højt niveau afhængigt af omstændighederne og ambitionerne, og dermed også sikre EU's lederskab inden for vandeffektive teknologier. Ud over formel uddannelse bør rollemodeller fremmes, peer-to-peer-netværk styrkes, og dybere læring (deeper learning) hjælpes på vej gennem mentorordninger, idet man muliggør overførsel og udveksling af viden og erfaringer.

3.1.4. Sårbare grupper bør imidlertid ikke blot betragtes som målet for uddannelsesindsatsen, for de har specifikke færdigheder, viden og erfaringer, der kan bidrage til en forbedret vandforvaltning og politikudformning. Dette gør det endnu vigtigere at inddrage dem i processerne for politikplanlæg, beslutningstagning, gennemførelse og evaluering. Med henblik herpå skal beslutningsstrukturerne muliggøre reel og effektiv interaktion og inddragelse, der omfatter forskellige stemmer, ud over blot oplysninger, der formidles oppefra og ned, eller høringer nedefra og op.

3.1.5. Disse gruppers deltagelse i vanddiplomatiet har hovedsagelig fundet sted gennem forbindelser mellem civilsamfundsaktører. Det er vigtigt at styrke denne form for blåt borgerdiplomati ([10]) (track II-diplomati) yderligere, men samtidig skabe forbindelse mellem de lokale stemmer og det klassiske diplomati ([11]) (track I-diplomatiet) på regeringsniveau. Dette kan sikre, at sårbare gruppers stemme rent faktisk bliver hørt, at deres interesser tages i betragtning, og at deres potentiale udnyttes.

3.1.6. Nye teknologier giver ny fremdrift med hensyn til både at forbedre vandforvaltningen samt øge sårbare gruppers indflydelse. Innovative blå teknologier giver nye muligheder for at udvikle vandforsyningen, forebygge vandknaphed og forurening samt forberede sig på vandrelaterede risici, bl.a. ekstreme vejrforhold forårsaget af klimaændringer. Digitale teknologier er en vigtig del af løsningen, og udbredelsen heraf tilvejebringer også mere inklusive tilgange til uddannelse,

([10]) Borgerdiplomati (track II-diplomati) er en praksis med ikkestatslige aktører, der anvender konfliktløsningstaktikker (såsom workshopper og samtaler) til at mindske den vrede, spænding eller frygt, der eksisterer mellem modstridende grupper. Inden for rammerne af disse ikkestatslige, uformelle og uofficielle kontakter afholdes der bl.a. workshopper og samtaler for at forbedre kommunikationen og forståelsen mellem borgerne.

([11]) Track I-diplomati anses normalt for at være det primære fredsskabende redskab i et lands udenrigspolitik. Den udføres af diplomater, højtstående regeringsembedsmænd og statschefer og har til formål at påvirke de politiske magtstrukturer.

kommunikation og deltagelse. Da elektrificering er et grundlæggende krav, f.eks. til vanddistribution og digitale forbindelser, skal der i fællesskab udvikles vand- og energiinfrastruktur samt digital infrastruktur for at opnå et vandintelligent samfund ([12]). Oplysningskampagner om bæredygtig vandanvendelse og beskyttelse af kilder samt udvikling af intelligente modeller for vand kan fremme integrerede vandløsninger yderligere.

3.1.7. Meningsfulde partnerskaber og finansiering spiller en afgørende rolle for udviklingen af vandinfrastruktur, uddannelse og generel kapacitetsopbygning. Adgang til finansiering er tillige en forudsætning for iværksætteri og virksomhedsudvikling. Ud over EU-midler spiller nationale agenturer og finansiering af internationalt udviklingssamarbejde en central rolle i den forbindelse. En tæt koordinering mellem parterne skaber synergier og bedre resultater. Det er vigtigt at udveksle god praksis og tilskynde til nationale donorprogrammer, så de lokale behov i højere grad kan opfyldes. Det er ligeledes nødvendigt at kortlægge og overvåge anvendelsen af midler og at sikre, at finansieringen er effektiv og styrker sårbare gruppers indflydelse, bl.a. gennem vandforsyning, uddannelse og bevidstgørelse om vandspørgsmål såsom behovet for sanitet og forebyggelse af forurening.

3.1.8. Internationale konventioner vedrørende menneskerettigheder, beskæftigelse, bekæmpelse af korruption samt miljø udgør den retlige ramme, når det gælder om at beskytte sårbare og underrepræsenterede grupper i forbindelse med vandspørgsmål samt øge disse gruppers indflydelse. En større del af indsatsen skal være møntet på gennemførelsen af disse regler i alle lande og projekter. Det er derudover vigtigt, at man sideløbende med bekæmpelsen af partiske stereotyper og propaganda øger bevidstheden om vandrelaterede rettigheder og muligheder blandt de sårbare grupper selv.

3.2. *Udnyttelse af unges potentiale*

3.2.1. Af den aktuelle globale befolkning på 8 milliarder mennesker er ca. 1,8 milliarder mellem 10 og 24 år, og dette tal er stigende ([13]). Eftersom langt størstedelen af denne gruppe bor i lande med vækstøkonomier og udgør en stor del af disse landes befolkning, har unge afgørende betydning som både målgruppe og aktører inden for vandpolitik. Det kræver en lang række foranstaltninger at forbedre deres muligheder, som det f.eks. fremgår af et initiativ, der skal hjælpe Ugandas unge med at hæve deres uddannelsesniveau og få adgang til mad og vand, således at man ved at omdanne de unges lokalsamfund frembringer en ny generation inspireret af tro, håb og kærlighed ([14]).

3.2.2. Befolkningstilvækst er ensbetydende med øget pres på vandressourcerne og øget behov for at kortlægge både eksisterende og fremtidige risici for vandkilder. Dette understreger behovet for at forbedre viden, forståelse og færdigheder, når det gælder adgangen til og beskyttelsen af vandkilder, og dermed betydningen af en bæredygtig vandforvaltning. Selv om de unge nærer forventninger om anstændige levevilkår og en positiv fremtid med hensyn til beskæftigelsesmuligheder, er de også villige til at bidrage til en positiv udvikling og øget modstandsdygtighed i deres lokalsamfund og land. De er ofte drivkræfter for forandring og for økonomiske, sociale og miljømæssige fremskridt.

3.2.3. Med hensyn til udformningen af politikker har de unge potentiale til at udfordre de eksisterende strukturer og procedurer og skabe nye idéer, hvis de får mulighed for det. De kan også bidrage med forslag til innovative løsninger inden for WASH-tjenester og vandforvaltning. Desuden er de i stand til og villige til at netværke på tværs af grænserne og dermed styrke det internationale samarbejde.

3.2.4. Der findes imidlertid flere hindringer for unges aktive deltagelse i vandrelaterede aktiviteter og vandforvaltning, bl.a.:

— ikke-inklusive og ikkerepræsentative strukturer: Unge er ofte udelukket fra beslutningsprocesserne, og når de inddrages heri, ignoreres deres holdninger ofte

— manglende viden og kompetencer: Vandspørgsmål kræver ofte specifik viden og teknisk ekspertise

— sprogbarrierer inden for det internationale samarbejde

— begrænsede muligheder for kapacitetsopbygning

— fragmentering af ungdomsinitiativer og -bevægelser.

([12]) EUT C, C/2024/878, 6.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/878/oj.
([13]) 10 things you didn't know about the world's population – Office of the Secretary-General's Envoy on Youth (un.org).
([14]) https://fieldsoflife.org/why-east-africa/.

3.2.5. For at overvinde disse og andre hindringer har de unge brug for uddannelsesmuligheder fra en meget tidlig alder. Dette kræver tilstrækkelige ressourcer i form af lærere i lokalsamfundet og faciliteter til fjernundervisning. Det kræver også, at de unge, navnlig unge piger og kvinder, har adgang til erhvervsuddannelse og videregående uddannelse. Der bør være fokus på ungdomsspecifikke uddannelsesprogrammer, der indarbejder bæredygtig vandforvaltning og -diplomati i deres læseplaner og dermed sikrer, at den næste generation er bevidst om de nuværende og fremtidige udfordringer på vandområdet og er godt forberedt på at løse dem. For at sikre en bredere virkning bør digitale værktøjer og platforme udnyttes til at øge inddragelsen af unge i fjerntliggende bjergområder, øområder og andre underforsynede områder og give dem adgang til uddannelsesfora og politiske fora.

3.2.6. Ud over vandrelaterede kompetencer bør de unge have generelle medborgerskabskompetencer for bedre at kunne øve indflydelse på og deltage effektivt i vandforvaltningen og politikudformningen. Medborgerkundskab er også nødvendig for at forberede os på fremtiden og hjælpe de unge med at tage del i nutidens offentlige politik med tanke på, at de er morgendagens ledere ([15]). De bør også udstyres med iværksætterfærdigheder og tilskyndes til og støttes i at etablere virksomhed og således bidrage til beskæftigelsen.

3.3. *Styrkelse af kvinders indflydelse og status*

3.3.1. Rundt om i verden er det hovedsagelig kvinder og piger, der udsættes for vandstress ([16]), da de traditionelt bærer den største byrde i forbindelse med at hente vand. Tallene viser følgende:

— Som ansvarlige for 72 % af husstandenes daglige vandforsyning ([17]) bruger kvinder rundt om i verden hver dag i alt 200 millioner timer på at hente vand ([18])

— Der bliver i gennemsnit båret 30 kg vand hver dag – ofte fordelt på flere ture til og fra en kilde ([19])

— Unge piger (under 15 år) risikerer dobbelt så ofte som drenge at have ansvaret for at hente vand til husstanden, hvilket indebærer en fare for at blive overfaldet og forhindrer dem i at gå i skole og tilegne sig værdifulde færdigheder ([20])

— Idet de skal gå mange kilometer efter vand, over lange afstande i isolerede og usikre områder, for derefter at vente i lange køer, risikerer kvinder nemt at blive udsat for chikane.

3.3.2. Der er videnskabelig dokumentation for, at bedre adgang til WASH-tjenester giver kvinder mulighed for at tage større kontrol over deres liv på personligt plan, i husholdningen og på lokalt plan, hvilket igen kommer lokalsamfundene til gode, eftersom:

— kvinder får mulighed for at kunstvande og dyrke afgrøder og skaffe flere fødevarer til sig selv og deres familier

— kvinder frigøres fra forpligtelsen til at investere tid i og kræfter på at hente vand, hvormed de bliver i stand til at deltage i andre aktiviteter såsom uddannelse, iværksætteri, job, kultur, personlig udvikling og lederskab, hvilket igen giver dem større mulighed for at øge deres indkomst

— den reproduktive sundhed og børnepasningen forbedres

— det bidrager til et højere BNP.

([15]) Et fremragende eksempel er Middelhavsunionens strategi for vand og unges engagement. Den er i tråd med de centrale principper om at øge de unges indflydelse inden for bæredygtig vandforvaltning og udgør dermed en værdifuld ramme for at øge de unges deltagelse i vandrelaterede forvaltnings- og beslutningsprocesser. Strategien understreger behovet for skræddersyede kapacitetsopbygningsinitiativer og ungdomsledede projekter, som er altafgørende for at fremme innovation og sikre, at de unge ikke blot er deltagere, men også ledere på vandområdet. Strategien fremmer integration af de unges synspunkter på både lokalt og internationalt plan.

([16]) EUT C 349 af 29.9.2023, s. 60.

([17]) UN Women.

([18]) *Collecting water is often a colossal waste of time for women and girls*, UNICEF.

([19]) FAO.

([20]) UNICEF.

3.3.3. Mere avancerede vandforvaltnings- og spildevandsbehandlingssystemer har afgørende betydning, dels for at frigøre kvinder og piger i områder med vandstress fra udelukkende at skulle fokusere på at opfylde deres familiers grundlæggende behov, dels for at sikre bedre beskyttelse af vandkilder.

3.3.4. Adgang til uddannelse og forskellige læringsmuligheder udgør endnu en søjle for styrkelse af kvinders indflydelse og status på vandområdet. Der skal også lægges tilstrækkelig vægt på diversificerede arbejdsmuligheder og anstændige arbejdsvilkår for kvinder, herunder forebyggelse af forskelsbehandling, chikane og enhver form for mishandling. Desuden bør kvinder have lige muligheder for iværksætteri. Ud over uddannelse kræver dette, at de har ret til at få adgang til infrastruktur, jord, naturressourcer og finansiering. Mikrofinansiering kan i den henseende være et nyttigt værktøj.

3.3.5. Lige muligheder for uddannelse, beskæftigelse og iværksætteri er med til at sikre bedre ligestilling mellem kønnene generelt, hvilket ofte er en udfordring, da dette berører kulturen og holdningerne i lokalsamfundet. Det er derfor vigtigt at øge bevidstheden om fordelene ved ligestilling mellem kønnene og kortlægge de strukturelle hindringer herfor.

3.3.6. Selv om ligestilling mellem kønnene er et menneskerettighedsspørgsmål, er det også afgørende for at frigøre det fulde potentiale i en befolkning til at opnå økonomiske, sociale og miljømæssige fremskridt. Da kvinder ofte er ansvarlige for at sikre, at de daglige aktiviteter fungerer gnidningsløst, og at forskellige behov og ressourcer er forenelige med hinanden, har de et godt udgangspunkt for at opnå en bæredygtig forvaltning af vandressourcerne og et blåt diplomati og for at sikre, at der tages højde for et bredere sæt værdier i de beslutninger, der påvirker vand. Dette gælder både vandforvaltning i praksis og beslutningstagning og diplomati på politisk plan ([21]). Kvinder bør derfor tilskyndes til og støttes i at gøre karriere på dette område.

3.3.7. Kvinder bør have adgang til ledende stillinger og tilskyndes til at erhverve teknisk og juridisk ekspertise og lederevner for at frigøre deres potentiale inden for politik, erhvervsliv, den tredje sektor og enhver anden organisation, der fremmer bæredygtig vandforvaltning og blåt diplomati. Der bør derfor oprettes specifikke mentorprogrammer for kvinder inden for vandforvaltning for at sikre dem lederskabsmuligheder og fremme deres deltagelse i beslutningsprocesser på alle niveauer. Desuden er det vigtigt at give kvinder større selvtillid og støtte deres karriereudvikling, bl.a. gennem netværkssamarbejde på alle niveauer, fra lokalt til internationalt plan. Eksempler herpå er netværket Women in Water Diplomacy i Nilregionen og netværket Women in Water Management i Centralasien og Afghanistan. Disse netværk er et praksisfællesskab. Det overordnede mål for Women in Water Diplomacy er kvinders indflydelse på og lederskab i beslutningstagningen på højt niveau i grænseoverskridende flodbækkener.

3.4. *Inddragelse af indfødte folk og lokalsamfund (herunder migranter og personer med handicap)*

3.4.1. Indfødte folk tegner sig for 5 % af verdens befolkning, og de bor på, ejer eller forvalter ca. 20-25 % af jordens jordoverflade ([22]). Oprindelige territorier omfatter mange kritiske vandkilder såsom vandtårne, vådområder og floder, som de har forvaltet i årtusinder, ofte uden at dette er blevet anerkendt af dem, der har nydt godt af denne indsats. De rammes som nogle af de første af vandrelaterede problemer som følge af deres omfattende afhængighed af naturressourcer og økosystemer. De er særligt sårbare over for virkningerne af vandrisici i forbindelse med fødevaresikkerhed som f.eks. virkningerne for fiskeri, jagt og græsningsmuligheder til husdyr. Disse problemer hænger ofte sammen med tørke eller oversvømmelser, mens jagtmulighederne i det arktiske område begrænses af den afsmeltning af isen, som er forårsaget af klimaændringerne, og som gør isen umulig at bevæge sig rundt på.

([21]) To konkrete eksempler er: 1) The Comparative Study on Empowering Women in Water Diplomacy in the Middle East and North Africa (MENA), ledet af Geneva Water Hub og GWP-Med. Studiet belyser den afgørende rolle, som kvinder spiller inden for vanddiplomati i MENA-regionen. Undersøgelsen giver værdifuld indsigt i udfordringerne ved og mulighederne for kvinders indflydelse på dette område og understreger behovet for målrettet indgriben for at støtte kvinders lederskab inden for vandforvaltning og -diplomati; 2) arbejdsprogrammet om Gender and wetlands, The Convention on Wetlands (ramsar.org).

([22]) https://siwi.org/publications/indigenous-people-water-and-climate-change/.

3.4.2. Indfødte kvinder støder ofte på yderligere problemer på grund af deres etniske oprindelse, køn eller identitet som indfødt. Dette kommer til udtryk i form af chikane, vold, forskelsbehandling på arbejdspladsen og manglende politiske og juridiske rettigheder, herunder manglende ejendomsret til jord og manglende adgang til naturressourcer ([23]). Dette til trods er det i mange samfund de indfødte kvinder, som besidder viden om vand, hvorfor det er vigtigt at inddrage dem på meningsfuld vis.

3.4.3. Indfødte folk har normalt et langvarigt og dybtgående forhold til vand, jord og vådområder og en unik viden om, hvordan disse ressourcer kan bevares, beskyttes og anvendes på en bæredygtig måde, ofte som led i deres egen pligt til at beskytte jorden som en naturlig del af forholdet mellem dem og deres region. I den peruanske del af Andes planter oprindelige samfund f.eks. en lang række hurtigtvoksende og resistente Queuña-træer på de stejle bjergskråninger for at forhindre erosion og for at lagre og filtrere det vand, der nærer lavere liggende kilder og vådområder ([24]). Indfødte folks viden, som overføres fra generation til generation og ofte gennem mundtlige overleveringer, skal ses som en inspirationskilde, der skal udforskes og anvendes gennem meningsfulde partnerskaber i mange sammenhænge, herunder inden for vanddiplomati.

3.4.4. På den anden side er det vigtigt at styrke beskyttelsen af de indfødte folks og lokalsamfunds intellektuelle ejendomsrettigheder vedrørende traditionel viden og traditionelle udtryksformer. Dette gælder for traditionsbaserede opfindelser, kulturelle udtryksformer, produktdesign, opskrifter samt varers og tjenesteydelsers geografiske oprindelse ([25]).

3.4.5. På trods af nylige fremskridt er der et åbenlyst behov for proaktive platforme for meningsfuld dialog mellem indfødte folk og nationale og lokale myndigheder samt med det internationale samfund vedrørende praksis med vand. En egentlig dialog baseret på fælles interesser og enighed er afgørende for at opbygge langsigtede forbindelser, større tillid og gensidig respekt mellem regeringer og oprindelige samfund, herunder kvinder og unge. I forbindelse med beslutninger på internationalt plan tages der ofte ikke hensyn til indfødte folks perspektiver, viden eller løsninger. Det er derfor også nødvendigt systematisk at inddrage indfødte folk i det internationale samarbejde for at sikre, at deres menneskerettigheder overholdes, og at disse gruppers potentiale udnyttes fuldt ud.

3.4.6. Alle lokalsamfund i en hvilken som helst region skal have adgang til infrastruktur, information og uddannelse. Praktiske løsninger bør imidlertid tage behørigt højde for de lokale forhold og udviklingsniveauet, da behovene og mulighederne hos de mennesker, der bor i bjergområder, på øer og i små og isolerede landsbyer uden ordentlig adgang til vand, adskiller sig væsentligt fra behovene og mulighederne i mere udviklede områder, og hver enkelt situation kræver skræddersyede løsninger. Eftersom civilsamfundsorganisationer på lokalt plan ofte spiller en vigtig rolle i forbindelse med vandrelaterede spørgsmål og med hensyn til at hjælpe sårbare grupper, bør de inddrages i den politiske beslutningsproces på lokalt plan.

4. **Partnerskabsmuligheder for EU**

4.1. EU spiller en central rolle i håndteringen af global vandstress gennem sine eksterne forbindelser og internationale partnerskaber, suppleret af nationale donorprogrammer. Takket være sin avancerede retlige ramme, teknologiske kapacitet og vigtige rolle som donor på dette område kan EU bidrage bredt til en bæredygtig forvaltning af vandressourcer, adgang til vand og sanitet, uddannelse, vandforvaltning og konfliktløsning. I den sammenhæng kan EU også trække på sine erfaringer med at fremme ligestilling mellem kønnene samt deltagelsesbaseret politikudformning, herunder inddragelse af unge, og yde vejledning på dette område. Mikrofinansieringsværktøjer til gavn for de berørte grupper kan i den henseende være yderst relevante.

4.2. Afrika syd for Sahara er blevet et knudepunkt for blåt diplomati på grund af de særlige demografiske, geografiske og politiske forhold, der gør sig gældende her. Da Afrikas destabilisering som følge af vandstress sandsynligvis vil smitte af på MENA-regionen og EU og føre til fødevare- og migrationskriser, er en proaktiv holdning i Europa en ufravigelig forudsætning. Victoriasøen, Tchadsøen samt Nilens, Nigers og Congos flodbækkener er alle områder med høj vandstress, som kræver øjeblikkelig opmærksomhed med henblik på at beskytte miljøet og forebygge klima- og vandkatastrofer, der kan udløse nye konflikter og migrationsbølger i retning af Europa.

([23]) Indigenous women's realities: Insights from the Indigenous Navigator, IWGIA og ILO, 2020.
([24]) https://library.panos.co.uk/features/stories/seeds-of-water.html#0_00337302.
([25]) https://www.wipo.int/sme/en/traditional-knowledge.html.

4.3. Afrika er en central partner for EU inden for rammerne af Global Gateway ([26]) og EU's strategi for økonomisk sikkerhed ([27]). Eftersom andre globale magter, navnlig Kina og Indien, aktivt arbejder på at sikre deres fodfæste i Afrika, hersker der ikke tvivl om, at et samarbejde med Afrika er af utrolig stor betydning for EU's økonomiske og geopolitiske sikkerhed og strategiske rolle i verden. Det er derfor bydende nødvendigt, at EU udvikler en omfattende Afrikastrategi, som det blå diplomati vil være en uundværlig del af.

4.4. I lyset af udfordringerne i områder med vandstress, navnlig i Afrika syd for Sahara, og de risici og muligheder, de indebærer for EU, anbefaler EØSU, at der oprettes **et program for fyrtårnspartnerskaber** for mindst ét område i Afrika med sigte på at dække de forskellige elementer af indflydelse på en integreret måde. EØSU foreslår, at følgende foranstaltninger medtages i programmet:

4.4.1. Samarbejde om og støtte til udviklingen af en vand- og spildevands**infrastruktur** og tilhørende tjenester med henblik på at forbedre adgangen til WASH-tjenester med særlig vægt på bæredygtighed, miljøpåvirkning og genopretningsindsatser.

4.4.2. Støtte til lokal kapacitetsopbygning inden for uddannelse samt fremme af studieudveksling med EU og af mulighederne i EU-talentpuljen, samtidig med at man undgår hjerneflugt og tilskynder til cirkulær migration, ([28]) med henblik på at forbedre de **kompetencer og færdigheder**, der er nødvendige inden for bæredygtig vandforvaltning og et blåt diplomati. Der bør rettes en særlig indsats mod at uddanne piger og kvinder.

4.4.3. Samarbejde om **blå teknologier**, ledsaget af de nødvendige elteknologier, for at styrke adgangen til WASH-tjenester, vandeffektiviteten og kontrollen med forurening samt sikre forsyningen af rent vand. Der bør tages behørigt hensyn til de lokale forhold i forbindelse med valg af teknologi.

4.4.4. Forbedring af vilkårene for og kapaciteten til at etablere lokale virksomheder med henblik på at fremme **iværksætteri** og beskæftigelse. Der bør ydes særlig støtte til unge og kvindelige iværksættere.

4.4.5. Fremme af gennemførelsen af internationale arbejdskonventioner for at sikre anstændige **arbejdsvilkår**. Der bør lægges særlig vægt på at forebygge forskelsbehandling på grundlag af køn og etnisk oprindelse og på at respektere menneskerettighederne.

4.4.6. Indgåelse af samarbejde med lokale politiske beslutningstagere og forskellige grupper med henblik på at styrke **deltagelsesbaseret politikudformning og blåt diplomati**. Dette samspil mellem flere interessenter bør sigte mod at sætte unge, kvinder og indfødte folk i stand til at forebygge og løse vandproblemer og -konflikter.

4.4.7. Samarbejde om udvikling af digital infrastruktur og digitale forbindelser med henblik på at gøre brug af de muligheder, som **digitaliseringen** giver inden for vandforvaltning samt vandrelateret uddannelse og kommunikation. Dette bør ledsages af bestræbelser på at udvikle lokalsamfundenes digitale færdigheder.

4.4.8. Inddragelse af **EU's civilsamfund** i programmet med henblik på at øge videns- og erfaringsudveksling på græsrodsniveau. De nuværende samarbejdsstrukturer bør anvendes fuldt ud.

4.4.9. Tildeling af tilstrækkelige **midler** til programmet, herunder til udvikling af infrastruktur, uddannelse og dialog med flere interessenter og erhvervslivet, for at sikre, at ovennævnte foranstaltninger gennemføres.

([26]) https://www.eesc.europa.eu/da/our-work/opinions-information-reports/opinions/global-gateway/opinions.
([27]) https://www.eesc.europa.eu/da/our-work/opinions-information-reports/opinions/european-economic-security-strategy.
([28]) EUT C 75 af 28.2.2023, s. 136.

4.4.10. **Overvågning og vurdering** af programmets gennemførelse og virkninger med henblik på at opskalere det i fremtiden. Fokus bør primært rettes mod resultaterne vedrørende unges, kvinders samt lokale og regionale samfunds dobbelte rolle som både målgruppe og aktør inden for vandforvaltning og -politik.

Bruxelles, den 4. december 2024.

Oliver RÖPKE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg